

66 . Șimleu Silvaniei | Județ: Sălaj | Punct: Observator | Anul: 2010

Anul: 2010

Cod RAN: 139893.01

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Evul Mediu

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Hallstatt, La Tène, La Tène târziu, Epoca medievală timpurie, Evul Mediu

Tipuri sit: descoperire izolată, exploatare/carieră, amenajare/construcție

Categorii sit: Apărare (construcții defensive), Civil, Domestic, Religios, ritual și funerar

Autori: Horea Dionisiu Pop

Instituții: Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău

Raport

Punctul „Observator”, este situat pe platourile superioare și în zona altitudinii maxime (596 m) a Măgurii Șimleului, complex de dealuri aflat la N de orașul Șimleu Silvaniei, pe malul stâng al râului Crasna

Ca urmare a unor descoperiri arheologice întâmplătoare din anii 1945-1947 de pe dealul Măgura Șimleului (mai multe piese din argint, bronz și fier, împreună cu 33 de monede republicane romane și fragmente ceramice), în anul 1949 M. Moga întreprinde în zonă o serie de sondaje arheologice în punctele „Uliu cel Mic” (Kiskeselyü) și „Observator”. Cu prilejul cercetărilor din acest ultim punct (5 sondaje arheologice efectuate în apropierea punctului trigonometric cu cota 596), M. Moga menționează în 1950, că materialul ceramic descoperit, aparține perioadei dacice „dar și barbariei respectiv epocii bronzului”. În 1978 Al. V. Matei execută, pe platoul central al Măgurii, o secțiune de verificare și o serie de periegeze în zona întregului masiv, descoperind „fragmente ceramice lucrate cu mâna și la roată” atribuite de autor, epocii dacice. Începând cu anul 1994, vor fi demarate în acest punct, primele săpături arheologice sistematice, de către un colectiv coordonat de regretatul dr. Mircea Rusu, de la Institutul de Arheologie și Istoria Artei din Cluj Napoca. Până în prezent au fost efectuate 12 campanii de săpături, iar suprafața cercetată este de peste 2000 m². Celor 17 secțiuni și 14 casete realizate până în anul 2009 li se adaugă alte două unități de cercetare arheologică (suprafețe) realizate anul acesta. Pe parcursul acestor campanii au fost descoperite materiale ceramice din neolitic, complexul cultural Criș și eneolitic final, cultura Coțofeni, un complex arheologic aparținând perioadei timpurii a epocii bronzului (mormânt de incinerare), ceramică cu decor de tip Wietenberg atribuită perioadei mijlocii a epocii bronzului, toate acestea destul de reduse ca pondere în comparație cu materialul și complexele etapelor superioare de locuire din perioada târzie a epocii bronzului, prima epocă a fierului și perioadei dacice. 100 de complexe noi (68 gropi de provizii și rituale, 6 locuințe, 2 cuptoare, o vatră de foc, 3 tălpi de locuințe?, 20 de gropi de stâlp) alături de cele descoperite anterior (309 de gropi din epoca bronzului, prima epocă a fierului și dacice, 43 de locuințe și 37 de cuptoare și vetre din perioadele menționate și două morminte) vin să completeze imaginea despre locuirile epocilor istorice mai sus menționate.

Campania din 2010 a urmărit finalizarea cercetării zonei rămase libere între casetele din anul 2008 și secțiunea magistrală S1/2006 din zona platoului central, dar și completarea imaginii arheologice la V de magistrala S1/1994 între m. 75-95. Cronologic vorbind au fost descoperite 19 complexe care nu se pot încadra precis în vreo epocă (în general gropile de stâlp), 13 gropi din epoca bronzului, 45 complexe din epoca fierului și 25 de complexe dacice (sec. I a.Chr.). În S1/2010 au fost descoperite 44 de complexe, iar în S2/2010 restul de 56 de complexe arheologice. Cu ajutorul sondajelor stratigrafice manuale, au fost trasate și excavate, două suprafețe de cercetare (S1 și S2/2010 totalizând 118,75 m² cercetați). S1/2010 a fost trasată paralel cu S1/1994, la 0,5 m V de aceasta, în dreptul m. 75-95. Suprafața are lungimea de 20 m și lățimea de 2 m (suprafața cercetată de 40 m²), orientată S - N. În acestea secțiune, coloana stratigrafică este aproape identică, sub humusul de pădure apărând un start de pământ negru, cu grosimea variabilă (0,15 –

0,30 m). Imediat sub stratul de culoare neagră apar complexe din bronzul târziu, prima epocă a fierului și din perioada dacică. În zona nordică a platoului, paralel cu S1/2006, la 0,50 m N de aceasta, a fost trasată S2/2010, cu dimensiunile de 4,5 x 17,5 m (suprafața cercetată de 78,75 m²), orientată E - V. Până la conturarea complexelor în roca sterilă, stratigrafia acestei secțiuni se aseamănă cu cea a suprafețelor cercetate anterior în anul 2008 și 2006 (humus și strat de pământ negru), apărând și un strat de pământ de culoare brună, cu compoziție pietroasă doar în profilul nordic al excavației, sol provenit la săparea unui masiv tranșeu mai la nord. Toate complexe au fost înregistrate cu ajutorul fotografiei digitale și a desenelor la scara 1:20, informațiile mai importante relevate cu prilejul cercetărilor fiind consemnate în fișele de complex și în jurnalul de săpătură.

În decursul acestei campanii au fost cercetate 13 complexe aparținând acestei perioade. Este vorba despre gropi dintre care se remarcă C13, C27 cu vase sparte în arsură neagră, sau chiar grâu carbonizat (C27). În alte gropi apar vase sparte pe loc, câni, străchini (C33, C48 și C63), iar în altele, pe lângă ceramica fragmentară, pastile din bronz (C27, C57/2) sau o lingură din lut (C70).

Pe baza materialelor arheologice, complexe de mai sus aparțin primelor două etape din bronzul târziu, mai precis grupului cultural Cehăluț.

Descoperirile primei epoci a fierului

Un număr de 45 de complexe din această perioadă au fost descoperite în suprafețele cercetate în campania din 2010. Se remarcă printre acestea un bordei (C41 - cercetat parțial) în care au apărut o fusaiolă plată și 8 jetoane ceramice. Un alt complex (C83), o groapă de provizii de mari dimensiuni, se remarcă prin inventarul constând în multă ceramică fragmentară, dar mai ales prin două vase întregibile de dimensiuni medii. Suprafețele ceramicii sunt tratate în maniera specifică perioadei, având culoarea neagră, lustruită la exterior și roșie la interior. Decorul constă din caneluri dispuse vertical pe corpul vasului, pornind din zona gâtului. Pe partea interioară a buzei evazate a vasului și pe gât, apar caneluri orizontale dispuse în cercuri concentrice. Astfel de vase, sparte pe loc și cu un decor similar, au fost descoperite și în alte gropi.

În complexul C71 (groapă de provizii transformată în groapă menajeră) a fost descoperită o cantitate impresionantă de ceramică fragmentară, printre care și un talisman oval din piatră și un inel plurispiralic din sârmă de bronz. Idoli din lut au mai apărut și în strat, iar în complexe doar în C3 - dacic, C52, C61). O piesă insolită o reprezintă un "jeton" cu margini crestate și împunsături pe una din fețe (C77). O altă piesă importantă este un tipar fragmentar în care se turnau probabil brățări sau aplici de centură (C29). Piese din bronz au apărut în gropi și sunt reprezentate de table sau pastile din bronz (complexele C2, C7, C10), ace întregi sau fragmentare (complexele C1, C2, C14/1) și o seceră fragmentară din bronz (complexul C20).

Materialul ceramic descoperit în complexe, alături de piesele din bronz, completează imaginea pe care o avem despre orizontul de locuire din prima epocă a fierului ce țin de cultura Gáva.

Descoperirile din a doua epocă a fierului - perioada dacică. Sunt 25 de complexe grupate în suprafețele cercetate, în special în S2. Majoritatea complexelor au un inventar banal constând în ceramică fragmentară (C68 însă cu un urcior întregibil lucrat la roată) sau mici fragmente de tablă din bronz ori alte fragmente de piese din fier (C46, C68, C68/1, C84).

În general complexe dacice sunt reprezentate de gropi de provizii, devenite menajere în urma deteriorării în timp. Cu toate acestea unele conțin fragmente ceramice, dar și piese din metal și ustensile din lut și piatră mai mult sau mai puțin întregibile. În C32 (groapă) au fost descoperite un fragment de cuțit din fier și o seceră întreagă, de asemenea din fier. În C45 (groapă) au fost descoperite, pe lângă ceramica întregibilă, verigi din bronz și fier, un străpungător din fier. C54 (groapă) conținea o oală mică întregibilă, două fibule (din fier și bronz), 2 fragmente de ac din bronz, rășină bituminoasă și pâine carbonizată. Groapa C64 conținea și o cătuie cu o toartă și o fibulă din fier cu acul dispărut în vechime. În groapa C80 (cercetată parțial în anul 1995 cu numele de G51/1995) au fost descoperite fragmente de la o oală mică, o cătuie și fragmente ceramice celtice pictate, dar și un pinten din fier. Într-o altă groapă (C81), pe lângă fragmentele ceramice dacice, au fost descoperite și fragmente de fusaiole, 3 jetoane, ceramică celtică pictată, o cute din gresie și o verigă din fier.

Demne de semnalat sunt și cuptoarele menajere descoperite în S2/2010 (C43 și C50) dintre care unul

având bolta aproape intactă (C43 deservit de groapa C42), celălalt cu bolta prăbușită din vechime (C50 deservit de groapa C49). Gropile care deserveau aceste cuptoare conțineau un interesant material arheologic. În C49 au fost descoperite un posibil punctator din bronz și un vas în miniatură. Groapa C42 conținea pe fund un strat de arsură provenit din curățirea cuptorului C43, dar în jumătatea superioară a complexului au fost descoperite două vase modelate cu mâna, o fructieră mică fără talpă și o oală cu arsură neagră în conținut. Pe lângă veselă au fost descoperite și piese din fier (o cataramă) și bronz (50 verigi și 5 țiște de curea și două aplici pătrate și una circulară din tablă), dar și fragmente de pâine carbonizată.

Locuințele (C4, C40/1, 68/1) surprinse parțial în cele două suprafețe cercetate alături de o construcție pe tălpi asupra cărei funcțiuni nu ne putem pronunța încă (C55, C56 descoperite parțial și în anul 2008) sunt puțin adâncite (max. 0,5 m) și descriu planuri posibil patrulate.

Dintre acestea doar C40/1 are structură de rezistență constând din stâlpi masivi, dar și instalație de foc (C62) pe pat de ceramică. Și inventarul acesteia consta din ceramică dacică întregibilă (printre care o oală mică), un fund de creuzet și un fragment de oglindă din bronz.

Materialele dacice descoperite sprijină datele anterioare care încadrează situl dacic de la Observator în intervalul sf. sec. II-I a.Chr.

Suprafața cercetată este de 118,75 m².

În campania anului 2010 a fost investigată o suprafață de cca. 120 m² fiind descoperite și cercetate 100 de complexe arheologice, dintre care 13 aparținând epocii bronzului, 45 primei epoci a fierului, 25 perioadei dacice, 19 având o datare incertă. Din punct de vedere funcțional au fost descoperite 68 de gropi rituale, de provizii și cu resturi menajere, 6 locuințe, trei tălpi, o vatră de foc, două cuptoare menajere și 20 de gropi de stâlpi. Cercetarea acestui an completează substanțial imaginea habitatului uman din zona fortificată învecinată "acropolei" pentru toate cele trei perioade reprezentate mai consistent la Șimleu Silvaniei-Observator, epoca bronzului târziu, prima epocă a fierului - Hallstatt și cea de-a doua epocă a fierului Latène. [Horea Pop]

Informații suplimentare online

[Raportul 4602 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
